

VYCHÁZKA KLUBU DŮCHODCŮ DNE 29. 6. 2023

ŠLAPANICKO

Za krásného slunného počasí jsme navštívili Regionální muzeum ve Šlapanicích s aktuálně probíhajícími výstavami o historii vaření v domácnostech a interaktivní výstavou o jídle.

Druhým cílem naší společné vycházky bylo našim milým kolegyním a kolegům představit alespoň několik známých osobností ze Šlapanic a blízkého okolí. A to bohužel jde i procházkou po místech, kam nás naše rodiny uloží, až už nebudeme patřit mezi živé.

MUZEUM :

Regionální pobočka muzea je součástí organizace Muzeum Brněnska.

Protože má samostatnou budovu, v historické části Šlapanic a velmi zodpovědné vedoucí představitele, kteří dlouhodobě spolupracují jak s městem Šlapanice, tak i s místními spolky jsou akce v muzeu velmi zajímavé a poutavé.

Trvale jsou ve vestibulu umístěny také tři kočáry, s jejichž historií nás seznámila p. vedoucí pobočky ing. Krajičková.

Také já jsem místním patriotem, takže ve sbírkách jsou nějaké drobnosti z naší rodinné historie.

ŠLAPANICKÝ HŘBITOV:

Je místem odpočinku mnoha známých osobností historie tohoto kousku kraje. Když pominu historická fakta týkající se obou světových válek a válek Napoleonských (Bitva u Slavkova), tak min. jméno letce RAF Miroslava Liškutína je Vám povědomé. Jeho ostatky byly na přání rodiny v dubnu 2019 uloženy v rodinném hrobě ve Šlapanicích. Sám pan Miroslav pocházel z Jiříkovic, farnost však má hřbitov a pietní místa ve Šlapanicích.

Rodinnou hrobku má ve Šlapanicích také rodina akademického malíře **Aloise Kalvody**, autora obrazu „Život lidský“, který je v naší Sokolovně.

Antonín Kalvoda je další známou osobností našeho města. Jeho dílo, socha ve formátu velkoplošného pomníku na rodinném hrobě Streitových je spojena s rodinnou herce: Antonína Streita.

Další díla Antonína Kalvody, jmenovce slavného malíře jsou v Blansku, nebo na Slavíně v Bratislavě.

Antonín Streit

Prvorepublikový herec ve filmech „Řemeslo má zlaté dno“ a „Ulice zpívá“, zahrál si také roli MUDr. Marka v Lamačově slavném filmu s Vlastou Burianem „U pokladny stál“ (1939).

Po druhé světové válce pověsil filmování na hřebík a vrátil se do Šlapanic. Oženil se začal hospodařit, ale bohužel ho potkala násilná kolektivizace.

Zemřel zapomenut, sám a nemocen v roce 1994.

Antonín Moskalyk

Režiroval populární seriály Četnické humoresky a Dobrodružství kriminalistiky, legendární televizní zpracování Babičky s Jarmilou Kurandovou a Libuší Šafránkovou v hlavních rolích či filmovou pohádku Třetí princ.

Světlo světa spatřil v Chustu na Podkarpatské Rusi 11. listopadu 1930. Jeho otec Petr tam působil jako odborný učitel na měšťanské škole. Obecnou školu vychodil Antonín ještě v kraji Nikoly Šuhaje. Do života rodiny pak zasáhl Mnichov a Moskalykovi se po maďarském záboru kraje, v němž žili, složitými cestami přes Rakousko dostávají až do sběrného uprchlického tábora ve Slatině. Odtud se koncem války rodina přestěhovala do Šlapanic na Čechovu ulici č. p. 481, pak bydlela na Nádražní č. p. 1023 a Jiráskově č. p. 725.

Antonín sice ve Šlapanicích uložen není, není mi přesně známo, kde jeho ostatky spočívají, ale jeho filmová a televizní díla jsou jistě známa Vám všem.

/ Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou, Kukačka v temném lese, Babička, nebo seriál Panoptikum města Pražského s Jiřím Adamírou v hlavní roli rady Korejse, který úspěšně navázal na oblíbeného Jaroslava Marvana alias radu Vacátka, první série Četnických humoresek/

Vážné nemoci podlehl v Brně dne 27. ledna 2006.

Libuše Šafránková

Populární česká divadelní a filmová herečka se narodila v Brně 7. června 1953. Ve Šlapanicích prožila dětství a mládí, chodila zde do školy. Setkání s Marií Mrázkovou, která na JAMU vyučovala pohybovou výchovu, pro ni bylo osudové. Vystudovala dramatické oddělení brněnské konzervatoře (1971) a už během studií vystupovala v Mahenově činohře. Antonín Moskalyk si ji vybral do role Barunky ve svém filmu Babička, a měl šťastnou ruku. Po studiích nastoupila pražská angažmá; nejprve v Divadle Za branou, pak v Činoherním klubu. Hrála i v Národním divadle. V Praze poznala svého manžela, herce Josefa Abraháma. Vzala si ho v roce 1976.

Asi nejslavnější je její Popelka ve Vorlíčkově pohádce z roku 1973. Zaskvěla se v mnoha dalších rolích – např. jako mladá zamilovaná vodnice Jana ve filmu Jak utopit doktora Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách, v titulní roli pohádky Princ a Večernice, princezna Milena v Třetím princí, manželka knihkupce a falešného číšníka Vrány ve Smoljakově komedii Vrchní, prehni, nevěrnice v komedii Jiřího Menzela Vesničko má středisková, starostlivá maminka Součková v Obecné škole a Loukova přítelkyně Klára v oscarovém Koljovi. Ze seriálových rolí jmenujme Náhrdelník nebo Cirkus Humberto. Propůjčila svůj hlas pohádkové princezně Arabele.

Ve druhé řadě tohoto seriálu (Arabela se vrací – 1990) si Arabelu zahrála její o pět let mladší sestra Miroslava. Spolu hrály v Malé mořské víle (1975) na motivy Andersenovy pohádky. Miroslava si zahrála ještě třeba roli Borůvky v dnes již klasické Kleinově komedii Jak svět přichází o básníky (1982). Její první roli před kamerou byla postava Blaženy ve filmové adaptaci známé knížky M. Majerové Robinsonka.

Lásku k divadlu obě sestry určitě zdědily po svém tatínkovi, který se ve šlapanické sokolovně podílel na přípravě ochotnických představení. Mladička Miroslava si na jevišti sokolovny zahrála Haničku v Jiráskově Lucerně, na stejných prknech vystupovala v počátcích své úspěšné kariéry i Libuše.

Libuše Abrahámová, roz. Šafránková zemřela v Praze 9. června 2021 ve věku 68 let.

Její ostatky jsou uloženy spolu s maminkou Libuší a tatínkem Miroslavem v rodinném hrobě.

Procházkou po našem hřbitově, který se aktuálně opět rozrůstá lze narazit na hroby dalších našich významných občanů a to jsou :

Jan Dvořák

Chryzantémy se na Dálném východě pěstují již 3000 let. Před tisícem let se dostaly do Japonska (roku 1794 si ji za erbovní květinu zvolil japonský císař) a odtud byly převezeny v 17. století do Evropy. Koncem 18. století se jejich šlechtěním zabývali hlavně v Anglii a Francii.

Přes šedesát let se jim věnoval i Jan Dvořák. Narodil se ve Šlapanicích 15. března 1924. Vyučil se zahradníkem a už v mládí měl svůj sen, jak sám jako devatenáctiletý napsal: „Mým jediným přáním by bylo někdy něco objevit, čím bych pozvedl zahradnický stav na větší výši a úroveň.“

V roce 1945 pracoval v Praze krátce pod vedením Antonína Brůhy, v té době našeho největšího pěstitele chryzantém, a jeho sen získal konkrétní podobu – vyšlechtit původní české chryzantémy. Z Prahy si odvezl 29 odrůd chryzantém a ihned se dal do šlechtitelské práce. Další odrůdy získal z Anglie, Francie a Nizozemí. Zpočátku neměl „na chryzantémách ustláno“. Zahrada, kterou měl jeho otec pronajatou od obce, mu po léta nebyla prodána, třebaže o to několikrát žádal. Zahradnictví se v roce 1949 dostalo do národní správy a JZD ani další zaměstnavatelé neměli pro jeho práci příliš pochopení. Přesto se mu jako prvnímu u nás podařilo vypěstovat křížence velkokvětých chryzantém ze semene. Poprvé vystavoval v Praze v roce 1955. V roce 1961 získal prvenství na mezinárodní výstavě v Erfurtu, v letech 1967 a 1969 si odnáší dvě zlaté medaile z Flory Olomouc za červeně, raně a dlouhokvetoucí Šlapanickou Elišku. Rád dával svým chryzantémám dívčí jména s přídomkem Šlapanická. Tak vznikla např. Alenka, Boženka, Drahuška, Jitka, Růženka či Vladěnka. Vyšlechtil však i květy s názvem Šlapanický Rudý brk, Růžové pírkó, Rudý samet, Slunečnice; celkem více než 400 odrůd.

Jedna z chryzantém se jmenovala Rafa a její šlechtitel byl podezříván z toho, že do názvu zašifroval zkratku britského královského letectva (RAF). Pravda byla ovšem prostější – inspirací bylo jméno jeho psa.

Za svou neúnavnou šlechtitelskou práci se mu dostalo mnoha ocenění u nás i v zahraničí. V roce 1995 mu vyjádřil uznání ministr zemědělství Josef Lux děkovným dopisem za padesátiletou činnost v oboru.

V říjnu 2004 obdržel Cenu Jihomoravského kraje, která se uděluje za vynikající přínos v určitém odvětví.

Jeho životní dráha se uzavřela 10. srpna 2006. Bohužel v tradici šlechtění chryzantém již ve Šlapanicích nikdo aktivně nepracuje.

Zdeněk Dvořáček

Narodil se ve Šlapanicích 24. října 1929. Jeho dědeček byl bratrem malíře Aloise Kalvody, jenž se stal jeho vzorem. Bydlel na Dlouhé ulici, kde rodiče měli obchod se smíšeným zbožím. V letech 1948-1949 studoval na Pedagogické fakultě UJEP v Brně. V letech 1949–1953 absolvoval Vysokou školu výtvarných umění v Bratislavě. V prosinci 1953 byl zatčen a v březnu následujícího roku odsouzen na pět let za „velezradu“ a uvězněn v jednom z nejtěžších žalářů – v uranových dolech v Jáchymově. S podlomeným zdravím a zcela vysílen se vrátil v prosinci 1958 domů do rodných Šlapanic. Nejprve nemohl získat odpovídající zaměstnání, a tak pracoval dvě léta jako pomocný dělník a topič v místním závodě Dehtochema. Později získal místo grafika v návrhárně Grafia, n. p., v Brně, kde pracoval až do konce života. Byl nesmírně pracovitý a houževnatý. Pilný student a malíř. Z třicetileté umělecké tvorby zůstalo po Mistrovi rozsáhlé dílo nejen malířské, ale i grafické (cykly Krajiny, Štíty a totemy, Zvěrokruh). Obrazy jsou promyšlenými a umělecky procítěnými kompozicemi, v nichž je patrná hra barev a tvarů, harmonie, úcta k řádu a rovnováze přírody.

Odešel předčasně 16. ledna 1988.

Telegraficky se zmíním už jen jmenovitě o již nežijících osobnostech Šlapanic, jedné kuriozitě a uzavřu kapitulu několika jmény známých osobností, kteří jsou ještě mezi námi:

VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI

Akademik Poulík

známý archeolog,

Jaroslav Kotulán,

mezinárodně oceňovaný hudebník

František Hamr – zlepšovatel a inovátor, který stojí např. za prvními odrazovými skly,

Antonín Hamr, v okrese známý kapelník místní dechové hudby

Stanislav Hanzl – sochař

Ludvík Kunz - filozof, národopisec a hudební vědec

Karel Láznička – sportovec odbíjená, pyšnil se tituly zasloužilý mistr sportu a zasloužilý trenér. V roce 1998 obdržel spolu s dalšími osmi osobnostmi „Cenu města Brna“. Hrál vždy naplno, i v přátelských zápasech. Jeho šlapanický spolužák a spoluhráč Bořivoj Stříbrný o něm prohlásil, že neumí jen dvě věci – prohrávat a zastavit se. V roce 2008 mu byl udělen titul Čestný občan města Šlapanice za reprezentaci města a skvělou sportovní činnost. Karel Láznička zemřel v den svých 82. narozenin 12. 6. 2010.

Alois Veselý

Profesor brněnské konzervatoře Alois Veselý se narodil ve Šlapanicích 31. října 1928. Pocházel z hudební rodiny a jeho děd byl kapelníkem Hrabálkovy dechové hudby. Absolvoval konzervatoř v oborech hra na klarinet a dirigování v letech 1951–1952 a brněnskou JAMU 1952–1956. Poté se stal členem Státní fiharmonie Brno a posléze Brněnského dechového kvinteta. Od roku 1962 byl po 26 roků sbormistrem Vachova sboru moravských učitelek a dlouhodobým dirigentem Helfertova orchestrálního sdružení Brno. Vedl také Moravský komorní orchestr, hudební těleso složené z posluchačů brněnské konzervatoře, kde byl vyučujícím pedagogem od roku 1981. Působil a žil v Brně, kde zemřel 1. srpna 1996.

Není mi známo, z jakých důvodů či pohnutek je následující jméno na tomto seznamu, ale za vzpomínku stojí.

Vlasta Meszárošová

Jsou herci, o nichž se jen málo, velmi málo objeví informace v našich médiích a dost často je to poprvé za dlouhá léta právě v souvislosti s jejich osobou ta zpráva nejsmutnější. Tou, jejíž jméno skoro upadá v zapomnění, je Vlasta Meszárošová...

Pravda, toto tvrzení není přesné, jelikož jméno herečky asi již málokomu něco řekne, nicméně vyslovíme-li krásnou hlášku z Troškových komedií SLUNCE, SENO...“...nezastavujem, máme zpoždění...“ – tak si zcela jistě vybavíme rozpustilou průvodčí Helenku s koketním úsměvem, dvěma culíky, které to „sekne“ ve

služební uniformě. Ano, tak tato dívka s jiskrným pohledem je Vlasta Meszárošová, která se před kamerou objevila poprvé v pouhých 17 letech v prvním díle Troškovy trilogie – SLUNCE, SENO, JAHODY...Narodila se v roce 1965 a bohužel ani přesné datum jejího příchodu na svět neznáme, stejně tak informace, kde žila, co vystudovala, vůbec nic....Známe jen její tvář, která se nám vyjma zmíněné Helenky mohla vepsat do paměti ještě z další populární komedie COPAK JE TO ZA VOJÁKA (1987), kde hraje malou roli Lenky, kamarádky hlavní ženské postavy, která se shodou okolností jmenuje právě Vlasta, v podání Veroniky Gajerové.

Kromě několika dalších, takřka bezejmenných, rolíček se Vlasta Meszárošová objevuje ještě ve druhém díle z jihočeských Hoštic – na sklonku 80. let přichází do kin pokračování „Jahod“ s názvem SLUNCE, SENO A PÁR FACEK. Když však „porevoluční“ diváci šli v roce 1991 do kina na třetí díl s názvem SLUNCE, SENO, EROTIKA, na průvodčí Helenku se zde již těšili marně, byť drtivá většina postav z předchozích dvou dílů se objevila i zde. Vlasta Meszárošová se zcela stáhla z umělecké práce. Ve druhé polovině 90. let vzpomínal při natáčení pohádky PRINCEZNA ZE MLEJNA 2 režisér Zdeněk Troška na své „sluncosenovské“ herce. O Vlastě Meszárošové nevěděl bližších zpráv, pouze říkal, že dle jeho informací měla propadnout drogám a byla to právě její závislost, která ji zcela izolovala od kolegů a herecké práce vůbec. A to byla nadlouho poslední informace, která se o sympatické Helence z hoštického vláčku objevila...

V letních reprízách jako ostatně každý rok – uváděny Troškovy komedie z prostředí jihočeských Hoštic v

televizi. Vlasta Mezsároszová podlehla ve věku nedožitých 45 let drogové závislosti! Stalo se tak patrně právě někdy v roce 2010, ale přesné datum novináři neuvádějí, ani další podrobnosti o jejím životě, jen vzpomínka na filmové role a informace o tom, že rozverná průvodčí Helenka již navždy odjela svým vláčkem do uměleckého nebe...

VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI Šlapanic ještě žijící

Josef Klíč

Pedagog Hudební fakulty brněnské JAMU, člen Moravského kvarteta a koncertní mistr opery Janáčkova divadla v Brně Josef Klíč (nar. 1976) pochází z Moravské Třebové. Žije ve Šlapanicích, jež jsou rodištěm jeho matky.

Ivan Sedláček

Narodil se 15. dubna 1932 ve Zvolenu v tehdejší Československu. Významně přispěl k rozvoji českého sborového zpěvu a stal se jeho propagátorem v Evropě, Spojených státech amerických a v Japonsku. Zasloužil se o výchovu řady významných současných hudebníků, dirigentů a zpěváků. Více jak 50 roků vedl pěvecký sbor Kantiléna, jehož kolébkou byla šlapanická škola.

Do Šlapanic nastoupil Ivan Sedláček jako učitel českého jazyka, dějepisu, hudební a tělesné výchovy v roce 1956. V témže roce založil při zdejší základní škole Šlapanický dětský sbor, ze kterého se stal v roce 1967 přísně výběrový sbor Kantiléna. Ten se později stal stálým sborem Janáčkova divadla v Brně a později Filharmonie Brno. Od roku 1969 působil Ivan Sedláček jako externí pedagog na JAMU a od roku 1975 na několika brněnských gymnáziích. Ve Šlapanicích se oženil a po určitý čas v našem městě také žil. Výuku na šlapanické škole ukončil v roce 1983.

V průběhu 70. a 80. let minulého století získala Kantiléna na mezinárodních sborových soutěžích a festivalech pod Sedláčkovým vedením dvě zlaté medaile (Neerpelt 1974 a Celje 1975), jednu stříbrnou medaili (Tolosa 1987), 4x získala první cenu (Arezzo 1977a 1981, Prato 1982, Neerpelt 1984) a 2x druhou cenu (Varna 1979 a Helsinky 1987). Po listopadu 1989 hostovala Kantiléna v Japonsku, USA, Kanadě, Řecku, Švýcarsku, Itálii aj.

V roce 1989 byla Ivanu Sedláčkovi udělena Cena Františka Lýska, v roce 1996 Cena města Brna a v roce 2002 Cena Bedřicha Smetany. Taktovku Kantilény odložil v roce 2005, ale ještě po další tři roky vedl Smíšený sbor Kantiléna z řad bývalých zpěváků mnoha generací. V roce 2012 k 80. výročí narození mu bylo uděleno čestné občanství města Šlapanice za jeho celoživotní práci s mládeží a za celkový přínos v oblasti kultury a v témže roce obdržel i Cenu jihomoravského kraje. V roce 2022 k 90. narozeninám dostal Medaili Artis Bohemiae Amicis od ministra kultury za šíření dobrého jména české kultury v tuzemsku i zahraničí. 28. října téhož roku převzal z rukou prezidenta republiky Medaili za zásluhy 1. stupně za příspěví k rozvoji našeho sborového zpěvu, sbormistrů a pěvců.

V současné době přednáší Ivan Sedláček na různých seminářích, působí jako člen soutěžních porot na národních i mezinárodních soutěžích. Význam jeho osobnosti přesahuje nejen Brno, Jihomoravský kraj, ale i Českou republiku. Ve svých vystoupeních vždy uvádí, že počátek velkých úspěchů Kantilény se váže ke Šlapanicím a Šlapanickému dětskému sboru.

Dalibor Pacík

Šlapanický rodák prof. MUDr. Dalibor Pacík, CSc. se narodil 15. srpna 1955, dětství a mládí prožil ve Šlapanicích, kde v současné době také žije. V letech 1990-2020 byl přednostou Urologické kliniky Fakultní nemocnice Brno a Lékařské fakulty Masarykovy univerzity (stal se tak při jmenování nejmladším a současně pak v historii české i slovenské urologie nejdéle sloužícím přednostou urologické kliniky) a od roku 2002 vedoucím lékařem nestátního ambulantního zdravotnického zařízení Urologie prof. Pacík.

Za odbornou publikační činnost mu bylo uděleno několik cen České urologické společnosti. Za přínos v oblasti medicíny a zdravotnictví obdržel v roce 2009 Cenu Jihomoravského kraje. Profesor Pacík také stál u zrodu zcela nové metody méně invazivní léčby nezhoubného zbytnění prostaty REZUM. V roce 2019 mu bylo, jako prvnímu urologovi z Brna a Jihomoravského kraje, vedením České urologické společnosti uděleno čestné členství České urologické společnosti ČSL JEP za výjimečné zásluhy o obor urologie.

V roce 2020 založil v Surgal Clinic první centrum méně invazivní léčby nezhoubného zbytnění prostaty metodou REZUM a stal se jeho vedoucím. O své pacienty dále pečuje ve svém nestátním zdravotnickém zařízení.

Pár jmen závěrem pro pamětníky elektrotechnických závodů:

Jaroslav Kocián, mistr výroby rozváděčů

p. Macenauer, dělník výroby rozváděčů

p. Štuchal a pan Effenberger – mistři odborné výchovy v SOUE EJF

Cyril Rychlík, vedoucí zásobování EJF

A další a další jména, osob, kteří budovali a budují dobré jméno značky ABB, jako továrny elektrotechnického průmyslu v Brně.

Epilog

Šlapanice jsou mým rodným městem (i když jsem se narodil v Porodnici v Brně)

Mám k nim vztah a oblíbil jsem si je natolik, že jsem se v roce 2011, po několika letech pobytu v Brně vrátil.

Vždy když jsem v sále Sokolovny vzpomenu si na autora obrazu Aloise Kalvody,

Vždy když jsem v Městském parku, vzpomenu si na 80.léta minulého století a na dlouhé podvečery a večery, které jsme trávili s kolektivem přátel, spolužáků i podobně zaměřených lidí s panem Miroslavem Šafránkem a Jiřím Malým u lidové hudby, u pivečka nebo vínečka (pro nás mladé jen u Kofoly).

A Vždy když jdu naší ulicí, (Palackého) vzpomenu si na natáčení Četnických humoresek, na kraji naší ulice v hospodářství p. Hrabálka.

Je mnoho osob, které ke Šlapanicím patří a buď jsem je nejmenoval, nebo si jen nevzpomněl..

I naše rodina dala světu vynikajícího doktora, internistu p. MUDR. Jiřího Hrdličky.

Ale to už je dávná historie...

Snad někdy příště.

Váš Jiří Bohdan